

Van mei tot eind augustus van het afgelopen jaar werkte ik voor een sociaal-wetenschappelijk onderzoeksbureau. Na lang aan een wat saai rapport te hebben gewerkt, was ik blij dat ik voor de afwisseling eens wat veldwerk mocht verrichten. In 2003 waren 75 jongeren uit Rotterdam tussen de twaalf en achttien jaar oud geïnterviewd voor een onderzoek naar de invloed van sociale contacten op criminaliteit. In 2004 werden deze respondenten opnieuw benaderd, en nu was het aan mij om deze jongens en meisjes terug te vinden voor een derde gesprek.

Ik had vooraf geen idee wat me te wachten stond. Ik kende Rotterdam amper en had helemaal geen ervaring met criminele jongeren. Welke toon zou ik moeten aanslaan? Zouden ze wel met me willen praten?

een paar leken van de aardbodem verdwenen, namen de telefoon niet op en belden nooit terug. Als brieven en telefoontjes onbeantwoord bleven, zat er voor mij niets anders op dan langsgaan. Gewapend met een stratenboekje, vragenlijsten, mijn mobiel en een pen ging ik de stad in; aanbellen op adressen waar al drie brieven op de mat waren gevallen zonder reactie. De eerste paar keer moest ik me over een grote dosis schroom heen zetten. Stoorde ik niet? Zou ik worden afgekat? Wie ging er in godsnaam opendoen? Pas toen de reacties vriendelijk bleken, begon ik me minder ongemakkelijk te voelen.

Veel van de jongens die ik wilde spreken, hangen regelmatig buiten rond met vrienden. Als het aanbellen niets opleverde, sprak ik daarom jongens in de buurt aan. Een enkele keer vertelden ze me waar ik hun vriend of kennis kon vinden, maar meestal namen ze hem in

Blind dates me

AUTEUR SANNE ROOSEBOOM

Met behulp van een telefoonboek, politiedossiers en gegevens van de burgerlijke stand bereikte ik het grootste deel van de veertien- tot eenentwintigjarigen die ik wilde spreken. Soms ging ik naar hun wijk om ze daar in een cafeetje of snackbar te spreken. Twee keer zocht ik iemand op in jeugddetentie. Een enkele keer sprak ik af bij iemand thuis, als die ziek was of een jong kindje had. Op een productieve dag sprak ik vier mensen achter elkaar in de Rotterdamse stationsrestaurant. Op een slechte dag wachtte ik uren terwijl er niemand kwam opdagen. De serveerster van de restaurant durfde pas na weken meewarig te informeren of ik haar restaurant soms voor een enorm aantal blind dates gebruikte. Blijkbaar had de vraag haar en haar collega's nogal beziggehouden.

De gesprekken verliepen meestal verrassend voorspoedig. Het viel me mee hoe weinig antwoorden ik eruit moest trekken, al had ik ook gesprekken waarbij ik nauwelijks meer dan "ja" of "nee" als antwoord kreeg. Het antwoord "gewoon" vond ik het meest frustrerend:

"Weet je nog waarom jullie dat raam ingooiden, Chantal?"

"Gewoon."

"En waarom droeg je een mes naar school?"

"Tja, gewoon."

Tijdens mijn studie had ik geleerd dat je respondenten niet vreselijk geïrriteerd aan mag kijken en zeker niet tegen ze mag schreeuwen: "Wat nou gewoon!?" Dat heb ik dan ook nooit gedaan, maar het kostte soms veel moeite om me in te houden.

De verhalen die ik hoorde zijn divers. Ik sprak met meisjes en jongens, voornamelijk met een Nederlandse, Turkse, Marokkaanse en Surinaamse achtergrond, die overigens wel bijna allemaal in Rotterdam zijn geboren. Veel zitten op het VMBO of het MBO en volgen een leerweg met vier dagen stage en één dag school. Er zijn HAVO-meisjes bij en jongens zonder enig diploma. De oudsten zijn al jaren aan het werk. In de bouw, in de zorg, in de haven. Ook hun criminele loopbaan is divers. Sommige hebben vastgezetten voor een serie heuse gewapende overvallen, anderen hebben ooit een blikje cola gejat bij de buurtsuper. Meestal iets daar tussenin: vechtpartijen of diefstallen die resulteerden in een taakstraf.

Sommige jongeren wilden niet meer aan het onderzoek meedoen,

bescherming voor het geval ik stiekem toch van de politie was.

Veel meer dan rondhangen is er volgens de jongens met wie ik praatte in hun buurt niet te doen; buurthuizen voor zestienplussers zijn zeldzaam. "Weet u, er is gewoon niets. Als het te koud is om te voetballen, waar kun je dan heen?" De zestienjarige Ahmed keek me vragend aan. "Voetballen, tv-kijken, Playstation, maar alleen als dat bij iemand kan. Rondjes lopen. Beetje kletsen. En als het regent onder een afdakje staan." Ook anderen vertelden me, sommigen vol smaak, over de lethargie van het rondhangen met vrienden, wat op den duur al dan niet uitliep op criminaliteit. Ik moest erg lachen om Farid die perfect wist na te doen hoe hij de middag met zijn vrienden doorbracht:

"Wat gaan we doen?"

Stilte.

"Ik heb honger."

"Ja, ik ook."

"Gaan we naar McDonalds?"

"Ja, is goed."

"Ik heb geen geld."

"Ik ook niet."

Stilte.

"Gaan we rijden met de auto?"

"Ja, is goed."

"Ik heb geen benzine."

"Ik ook niet."

"Moeten we geld vinden voor benzine?"

"Ik heb geen geld."

"Ik ook niet."

"Ik heb ook geen auto."

Achteraf was het goed dat niet iedereen reageerde op mijn brieven en telefoontjes. Nu werd ik gedwongen de woonwijken buiten het centrum te bezoeken: vaak niet eens de slechtste, maar wel doodsaai. Hele hoge flats met buitensporig veel rollators op straat en hier en daar een obligate sloot. Niet ideaal als je zestien bent. Wat daarnaast indruk op me heeft gemaakt zijn delen van de wijk Feyenoord. Een half uur met de tram vanaf Rotterdam Centraal stapte ik uit

in een buurt met dichtgetimmerde ramen, een braakliggend veldje met winkelwagens en fietswrakken, tienermoeders achter kinderwagens, een junk die op de bus veinsde te wachten. Ik schrok ervan. Sommige jongens vertelden me hoe makkelijk het is om in hun wijk af te glijden, met zoveel geweld om hen heen en zo weinig te doen. Het is natuurlijk geen excuus voor crimineel gedrag, maar door zelf in deze oude achterstandswijken rond te lopen, werden de verhalen voor mij tastbaarder en begreep ik mijn respondenten beter. Het leukste deel van het veldwerk vond ik het contact met al die uiteenlopende types: van opgeschoten Feyenoord-fans, jongens met gouden tanden en meisjes die Allah hebben gevonden tot twijfelende pubers en ambitieuze automonteurs in opleiding. Mijn respondenten waren soms maar een paar jaar jonger dan ik en af en toe voelde ik me een indringer die een lijstje vragen over andermans

uit achterstandswijken, en ik ben waarschijnlijk niet de enige jonge academicus met dat gebrek.

In onderzoeksrapporten gaan de ervaringen van de onderzoeker doorgaans schuil achter een gladgestreken veldwerkverslag, onberispelijke tabellen en helder geformuleerde eindresultaten. Van de weerzin om vreemde mensen aan te spreken, de tegenslag van afspraken die niet komen opdagen en de ongemakkelijke stiltes die tijdens interviews vallen hoor je nooit wat, terwijl deze situaties waarschijnlijk elke onderzoeker bekend voorkomen. Dat is eigenlijk jammer. Niet alleen omdat beginnende onderzoekers er veel van kunnen opsteken en het hun koudwatervrees een beetje kan wegnemen, maar ook omdat ons veldwerk onderhoudend anekdotisch materiaal oplevert.

criminele jongeren

leven zat op te lezen. Daarom koos ik er soms voor wat Rotterdamser te klinken dan mij eigen is, vooral tegen intercoms van deuren die niet opengingen. Ik voelde me minder het suffe-wetenschapsmeisje-dat-zomaar-aanbelt als ik Rotterdams klonk. Het werkte, maar toch was veel van die schroom achteraf niet nodig. Mensen bleken het best leuk te vinden om over zichzelf te vertellen.

Een enkele keer pakte mijn verhulde Amsterdamse achtergrond wat minder goed uit. De spanning tussen Amsterdam en Rotterdam, die ik vooral uit anekdotes en voetbalrellen kende, werd af en toe voelbaar in mijn gesprekken. Op een middag had ik een goedlopend gesprek met Theo: een grote, magere Rotterdammer met Feyenoord-tattoo en een probleem met agressie. Hij vertelde uitgebreid over zijn werk, zijn vrienden, zijn taakstraffen. Het was zomer en bloedheet. Aan het eind van het interview vertelde hij dat hij naar het Kralingse Bos zou gaan. Toen ik vroeg of je daar ook kan zwemmen keek hij me verbaast aan.

“Kent u het Kralingse bos niet dan?”

“Nee, ik kom niet uit Rotterdam.”

“Waar woont u dan?”

“Amsterdam.” Het floepte eruit en ik wist direct dat het fout zat. Theo deinsde achteruit in zijn stoel en zijn handen gingen omhoog alsof hij een aanval wilde afweren.

“Niet! Amsterdam?” riep hij vol ongeloof. “En ik heb hier gewoon een uur met je gepraat!” Het beleefde “u” was op slag verdwenen.

“Als dit bij mij thuis zou zijn geweest, had mijn vader je geslagen man!”

Dapper als ik ben, verdedigde ik me met het enige feit waarvan ik dacht dat het me kon helpen: “Ik ben geboren in Utrecht...”

Stilte.

“Is dat beter Theo?”

Theo werd gelukkig rustiger. Hij dacht even na en knikte. “Ja, dat is beter.”

Door de zestig interviews met uiteenlopende jongeren heb ik niet alleen de informatie verzameld die mijn opdrachtgever nodig had voor de uitwerking van het onderzoek, maar heb ik ook een breder beeld gekregen van onze samenleving. Ik kende weinig VMBO-ers

Sanne Rooseboom (s_rooseboom@hotmail.com) werkte een jaar als onderzoeker voor een sociaal-wetenschappelijk onderzoeksbureau. Ze studeerde in 2004 af als politicoloog aan de Universiteit van Amsterdam en is nu werkzaam als journalist. De namen in dit artikel zijn om reden van privacy gefingeerd.